

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 29 lipca 2019 r. *

Odesłanie prejudycjalne – Prawo autorskie i prawa pokrewne – Dyrektywa 2001/29/WE –
Społeczeństwo informacyjne – Harmonizacja niektórych aspektów prawa autorskiego i praw
pokrewnych – Artykuł 5 ust. 3 – Wyjątki i ograniczenia – Zakres – Artykuł 5 ust. 3 lit. c) i d) –
Sprawozdania z aktualnych wydarzeń – Cytowanie – Zastosowanie hiperlinków – Zgodne z prawem
podanie do publicznej wiadomości – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 11 –
Wolność wypowiedzi i informacji

W sprawie C-516/17

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie
prejudycjalnym, złożony przez Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości, Niemcy)
postanowieniem z dnia 27 lipca 2017 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 25 sierpnia 2017 r.,
w postępowaniu:

Spiegel Online GmbH

przeciwko

Volkerowi Beckowi,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes, A. Arabadjiev, M. Vilaras, T. von Danwitz, C. Toader, F. Biltgen,
i C. Lycourgos, prezesi izb, E. Juhász, M. Ilešič (sprawozdawca), L. Bay Larsen i S. Rodin, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: M. Aleksejev, kierownik wydziału,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 3 lipca 2018 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Spiegel Online GmbH przez T. Feldmanna, Rechtsanwält,
- w imieniu V. Becka przez G. Toussaint, Rechtsanwält,
- w imieniu rządu niemieckiego przez M. Hellmanna oraz J. Techerta, działających w charakterze pełnomocników;

* Język postępowania: niemiecki.

- w imieniu rządu francuskiego przez E. de Moustier oraz D. Segoina, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu portugalskiego przez L. Ineza Fernandes, M. Figueireda oraz T. Rendasa, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez Z. Lavery oraz D. Robertsona, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez N. Saundersa, barrister,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez H. Krämera, T. Scharfa oraz J. Samnaddę, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 10 stycznia 2019 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 5 ust. 3 dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. 2001, L 167, s. 10).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Spiegel Online, która prowadzi internetowy portal informacyjny o tej samej nazwie, a Volkerem Beckiem, który w momencie, gdy sąd odsyłający postanowił zwrócić się do Trybunału ze wspomnianym wnioskiem, był członkiem Bundestagu (parlamentu federalnego, Niemcy) w przedmiocie publikacji przez Spiegel Online na jej stronie internetowej manuskryptu V. Becka i jego artykułu opublikowanego w zbiorze tekstów.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motywy 1, 3, 6, 7, 9, 31 i 32 dyrektywy 2001/29 mają następujące brzmienie:
 - „(1) Traktat [WE] przewiduje ustanowienie rynku wewnętrznego i instytucji systemu zapewniającego niezakłóconą konkurencję na rynku wewnętrznym. Do realizacji tych celów przyczynia się harmonizacja ustawodawstw państw członkowskich w zakresie praw autorskich i pokrewnych.
 - [...]
 - (3) Planowana harmonizacja przyczyni się do wprowadzenia w życie czterech wolności rynku wewnętrznego i dotyczy zgodności z podstawowymi zasadami prawa, a w szczególności prawa własności, włączając [w to] własność intelektualną oraz wolność słowa i interes publiczny.
 - [...]
 - (6) Bez harmonizacji na szczeblu Wspólnoty procesy legislacyjne na poziomie krajowym, już zapoczątkowane przez wiele państw członkowskich, aby sprostać wyzwaniom technologicznym, mogłyby pociągnąć za sobą powstanie istotnych różnic w dziedzinie ochrony, a w związku z tym stworzyć ograniczenia dla swobodnego przepływu usług i towarów zawierających elementy objęte własnością intelektualną lub opierających się na takich elementach, co spowodowałoby ponowny

podział rynku wewnętrznego i niespójności natury legislacyjnej. Wpływ tych różnic w zakresie ustawodawstwa i niepewności prawa stanie się bardziej odczuwalny wraz z rozwojem społeczeństwa informacyjnego, w którym już teraz znacznie nasiliło się transgraniczne wykorzystywanie własności intelektualnej [...].

- (7) Dlatego istniejące ramy prawa wspólnotowego odnoszące się do ochrony praw autorskich i pokrewnych powinny zostać dostosowane i uzupełnione w takim stopniu, jaki jest konieczny dla prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego. [...] nie należy usuwać lub zapobiegać powstawaniu różnic, które nie naruszają funkcjonowania rynku wewnętrznego.

[...]

- (9) Wszelka harmonizacja praw autorskich i pokrewnych opiera się na wysokim poziomie ochrony, odkąd [ponieważ] prawa te mają zasadnicze znaczenie dla twórczości intelektualnej. Ich ochrona zapewnia utrzymanie i rozwój kreatywności w interesie autorów, artystów wykonawców, producentów, konsumentów, kultury i gospodarki, jak również szerokiej [szeroko rozumianej] publiczności. Własność intelektualną uznano więc za integralną część własności.

[...]

- (31) Należy zabezpieczyć właściwą równowagę praw i interesów między różnymi kategoriami podmiotów praw autorskich, jak również między nimi a użytkownikami przedmiotów objętych ochroną. Istniejące wyjątki i ograniczenia praw, takie, jakie przewidziane zostały przez państwa członkowskie, należy ponownie rozpatrzyć z uwzględnieniem nowego środowiska elektronicznego [...]. Dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego wyjątki te i ograniczenia należy określić w bardziej jednolity sposób. Stopień harmonizacji tych wyjątków powinien być oparty na ich wpływie na prawidłowe funkcjonowanie rynku wewnętrznego.

- (32) Niniejsza dyrektywa zawiera wyczerpujące wyliczenie wyjątków i ograniczeń dla prawa do zwielokrotniania i prawa do publicznego udostępniania utworu [...]. Państwa członkowskie powinny w sposób spójny stosować te wyjątki i ograniczenia [...].”

4 Zgodnie z art. 1 ust. 1 dyrektywy 2001/29 „[n]iniejsza dyrektywa dotyczy ochrony prawnej praw autorskich i pokrewnych w ramach rynku wewnętrznego, ze szczególnym uwzględnieniem społeczeństwa informacyjnego”.

5 Artykuł 2 tej dyrektywy, zatytułowany „Prawo do zwielokrotniania utworu”, brzmi następująco:

„Państwa członkowskie przewidują wyłączne prawo do zezwalania [na zwielokrotnianie] lub zabraniaania bezpośredniego lub pośredniego, tymczasowego lub stałego zwielokrotniania utworu, przy wykorzystaniu wszelkich środków i w jakiegokolwiek formie, w całości lub częściowo:

a) dla autorów – w odniesieniu do ich utworów;

[...]”.

- 6 Artykuł 3 wspomnianej dyrektywy, zatytułowany „Prawo do publicznego udostępniania utworów i prawo podawania do publicznej wiadomości innych przedmiotów objętych ochroną”, stanowi w ust. 1:

„Państwa członkowskie powinny zapewnić autorom wyłączne prawo do zezwalania lub zabrania na jakiegokolwiek publiczne udostępnianie ich utworów [zezwalania na jakiegokolwiek publiczne udostępnianie ich utworów – lub zabrania go], drogą przewodową lub bezprzewodową, włączając [w to] podawanie do publicznej wiadomości ich utworów w taki sposób, że osoby postronne mają do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie”.

- 7 Artykuł 5 omawianej dyrektywy, zatytułowany „Wyjątki i ograniczenia”, stanowi w ust. 3 lit. c) i d) oraz w ust. 5:

„3. Państwa członkowskie mogą przewidzieć wyjątki lub ograniczenia w odniesieniu do praw określonych w art. 2 i 3 w następujących przypadkach:

[...]

c) zwielokrotniania przez prasę, publicznego udostępniania utworów i podawania do publicznej wiadomości aktualnych artykułów na tematy gospodarcze, polityczne lub religijne oraz utworów nadawanych lub innych przedmiotów objętych ochroną tego samego rodzaju, chyba że korzystanie z nich zostało zastrzeżone [o ile korzystanie z nich nie zostało zastrzeżone] i o ile zostanie wskazane źródło, włączając [w tym] nazwisko autora, lub korzystani[a] z utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną w powiązaniu ze złożeniem sprawozdania o aktualnych wydarzeniach, w granicach uzasadnionych celem informacji, o ile zostanie podane źródło, łącznie z nazwiskiem autora, poza przypadkami, w których okaże się to niemożliwe;

d) cytowania do celów takich jak słowa krytyki lub recenzj[e], o ile dotyczy ono utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną, który został już prawnie [zgodnie z prawem] podany do publicznej wiadomości, o ile zostanie podane źródło, łącznie z nazwiskiem autora, poza przypadkami, w których okaże się to niemożliwe, oraz o ile korzystanie [to] odbywa się zgodnie z uczciwymi praktykami i w rozmiarze usprawiedliwionym przez szczególny cel;

[...]

5. Wyjątki i ograniczenia przewidziane w ust. 1, 2, 3 i 4 powinny być stosowane tylko w niektórych szczególnych przypadkach, które nie naruszają normalnego wykorzystania dzieła lub innego przedmiotu objętego ochroną ani nie powodują nieuzasadnionej szkody dla [nie naruszają w nieuzasadniony sposób] uzasadnionych interesów podmiotów praw autorskich”.

Prawo niemieckie

- 8 Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz (ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych) z dnia 9 września 1965 r. (BGBl. 1965 I, s. 1273, zwana dalej „UrhG”), w art. 50, zatytułowanym „Sprawozdanie z aktualnych wydarzeń”, stanowi:

„W celu dokonywania sprawozdań z aktualnych wydarzeń w drodze transmisji radiowych lub za pomocą innych podobnych środków, w dziennikach, czasopismach i w ramach innych publikacji lub na każdym innym nośniku, które zasadniczo relacjonują wydarzenia dnia, a także w filmie, dozwolone jest zwielokrotnianie, rozpowszechnianie i publiczne udostępnianie utworów widocznych lub słyszalnych w przebiegu relacjonowanych wydarzeń, w zakresie uzasadnionym zamierzonym celem”.

9 Artykuł 51 UrhG, zatytułowany „Cytowanie”, brzmi następująco:

„Zwielokrotnianie, rozpowszechnianie i publiczne udostępnianie w celu cytowania wcześniej opublikowanego utworu są zgodne z prawem w zakresie, w jakim zakres tego użycia jest uzasadniony szczególnym zamierzonym celem. W szczególności zgodne z prawem jest:

1. włączenie poszczególnych utworów, po ich publikacji, do autonomicznego utworu naukowego w celu objaśnienia jego treści;
2. cytowanie fragmentów utworu po jego publikacji w autonomicznym utworze literackim;
3. cytowanie w autonomicznym utworze muzycznym pojedynczych fragmentów już opublikowanego utworu muzycznego”.

Spór w postępowaniu głównym i pytania prejudycjalne

- 10 Volker Beck w momencie, gdy sąd odsyłający postanowił zwrócić się do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, był członkiem Bundestagu (parlamentu federalnego, Niemcy) od 1994 r. Jest autorem manuskryptu dotyczącego polityki karnej w zakresie przestępstw seksualnych wobec małoletnich. Manuskrypt ten został opublikowany pod pseudonimem jako artykuł w zbiorze opublikowanym w 1988 r. W trakcie tej publikacji wydawca zmienił tytuł manuskryptu oraz zostało skrócone jedno zdanie. Pismem z dnia 5 maja 1988 r. autor wniósł na powyższe skargę do wydawcy i zażądał od niego, bezskutecznie, wyraźnego wskazania tej okoliczności przy publikacji zbioru. W kolejnych latach V. Beck, który był krytykowany za wypowiedzi ujęte w tym artykule, wielokrotnie odpowiadał, że znaczenie jego manuskryptu zostało zmienione przez wydawcę wspomnianego zbioru. Od co najmniej 1993 r. V. Beck całkowicie zdystansował się od treści wspomnianego artykułu.
- 11 W 2013 r. manuskrypt V. Becka został odkryty w archiwum i przedstawiony mu w dniu 17 września 2013 r., podczas gdy kandydował on w wyborach parlamentarnych w Niemczech. Następnego dnia V. Beck udostępnił ten manuskrypt różnym redakcjom prasowym jako dowód na okoliczność, że został on zmieniony przez wydawcę do celów publikacji rozpatrywanego artykułu. Volker Beck nie zgodził się jednak na publikację tego manuskryptu ani tego artykułu przez te redakcje. Niemniej jednak sam opublikował manuskrypt i artykuł na swojej własnej stronie internetowej, umieszczając na każdej stronie następującą uwagę: „Dystansuję się od tego artykułu. Volker Beck”. Na stronach artykułu opublikowanego w rozpatrywanym zbiorze została ponadto umieszczona następująca wzmianka: „[publikacja] niniejszego tekstu nie była autoryzowana i została zafałszowana przez wydawcę wskutek swobodnej redakcji w podtytule i częściach tekstu”.
- 12 Spiegel Online prowadzi internetowy portal informacyjny *Spiegel Online*. W dniu 20 września 2013 r. opublikowała artykuł, w którym stwierdziła, że – wbrew podnoszonym przez V. Becka zarzutom – istotna treść zawarta w jego manuskrypcie nie została zmieniona przez wydawcę, a zatem latami wprowadzał on w błąd opinię publiczną. Oprócz tego artykułu oryginalne wersje manuskryptu i artykułu opublikowanego w rozpatrywanym zbiorze były dostępne do pobierania za pośrednictwem hiperlinków.
- 13 Volker Beck podważył przed Landgericht (sądem okręgowym, Niemcy) udostępnienie pełnych tekstów tego manuskryptu i tego artykułu na stronie internetowej Spiegel Online, które to działanie uważa za naruszenie swego prawa autorskiego. Sąd ten uwzględnił żądania V. Becka. Spiegel Online, której odwołanie zostało oddalone, wniosła skargę rewizyjną do sądu odsyłającego.

- 14 Sąd ten uważa, że wykładnia art. 5 ust. 3 lit. c) i d) dyrektywy 2001/29 w świetle praw podstawowych, a w szczególności wolności informacji i wolności prasy, nie jest oczywista. Sąd ten zastanawia się w szczególności nad tym, czy przepis ten pozostawia zakres swobody przy jego transpozycji do prawa krajowego. W tym względzie podnosi, że zgodnie z orzecznictwem Bundesverfassungsgericht (federalnego trybunału konstytucyjnego, Niemcy) przepisy prawa krajowego, które transponują dyrektywę Unii Europejskiej, powinny być oceniane zasadniczo nie w świetle praw podstawowych gwarantowanych przez Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (ustawę zasadniczą Republiki Federalnej Niemiec) z dnia 23 maja 1949 r. (BGBl 1949 I, s. 1), lecz wyłącznie w świetle praw podstawowych gwarantowanych przez prawo Unii, skoro dyrektywa ta nie pozostawia państwom członkowskim żadnego zakresu swobody przy jej transpozycji.
- 15 W tych okolicznościach Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości, Niemcy) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy przepisy prawa Unii dotyczące wyjątków lub ograniczeń praw [autorskich] pozostawiają ustawodawcy krajowemu pewien zakres swobody przy ich transpozycji do prawa krajowego zgodnie z art. 5 ust. 3 dyrektywy 2001/29?
- 2) W jaki sposób przy określaniu zakresu przewidzianych w art. 5 ust. 3 dyrektywy 2001/29 wyjątków lub ograniczeń dotyczących wyłącznego prawa autorów do zwielokrotniania ich utworów [art. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29] i do publicznego ich udostępniania wraz z podawaniem do publicznej wiadomości (art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29) ich utworów należy uwzględnić prawa podstawowe wynikające z Karty praw podstawowych Unii Europejskiej?
- 3) Czy prawa podstawowe dotyczące wolności informacji (art. 11 ust. 1 zdanie drugie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej) lub wolności prasy (art. 11 ust. 2 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej) mogą uzasadniać wyjątki bądź ograniczenia dotyczące wyłącznego prawa autorów do zwielokrotniania ich utworów [art. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29] i do publicznego ich udostępniania wraz z podawaniem do publicznej wiadomości (art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29) wykraczające poza wyjątki lub ograniczenia przewidziane w art. 5 ust. 2 i 3 dyrektywy 2001/29?
- 4) Czy należy stwierdzić, że podanie do publicznej wiadomości utworów chronionych prawem autorskim na portalu internetowym przedsiębiorstwa prasowego nie może być uznane za niewymagające pozwolenia relacjonowanie aktualnych wydarzeń zgodnie z art. 5 ust. 3 lit. c) przypadek drugi dyrektywy 2001/29 już z tego powodu, że przedsiębiorstwo prasowe miało możliwość – i można było od niego wymagać – by przed podaniem utworów autora do publicznej wiadomości uzyskało jego zgodę?
- 5) Czy publikacja do celów cytowania zgodnie z art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 nie ma miejsca, jeżeli cytowane utwory tekstowe lub ich fragmenty nie są zintegrowane z nowym tekstem – przykładowo jako wstawki lub przypisy, lecz zostały udostępnione publicznie w Internecie za pomocą linku jako pliki [*Portable Document Format* (PDF)], które można pobrać obok nowego tekstu?
- 6) Czy odpowiadając na pytanie, kiedy utwór w rozumieniu art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 został już zgodnie z prawem podany do publicznej wiadomości, należy oprzeć się na tym, czy utwór w tej konkretnej postaci został już wcześniej opublikowany za zgodą autora?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 16 Na wstępie należy zauważyć, że – jak wynika z pkt 14 niniejszego wyroku – pytanie pierwsze wpisuje się w ramy stosowania przez sąd odsyłający, do celów rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym, przepisów dotyczących sprawozdań z aktualnych wydarzeń i cytowania, przewidzianych, odpowiednio, w art. 50 i 51 UrhG, w których dokonano transpozycji art. 5 ust. 3 lit. c) i d) dyrektywy 2001/29.
- 17 W tym kontekście sąd odsyłający zastanawia się, czy ten przepis prawa Unii pozostawia państwom członkowskim zakres swobody przy jego transpozycji, ponieważ zgodnie z orzecznictwem Bundesverfassungsgericht (federalnego trybunału konstytucyjnego) przepisy prawa krajowego, które dokonują transpozycji dyrektywy Unii, należy oceniać zasadniczo nie w świetle praw podstawowych gwarantowanych przez ustawę zasadniczą Republiki Federalnej Niemiec, lecz wyłącznie w świetle praw podstawowych gwarantowanych przez prawo Unii, skoro dyrektywa ta nie pozostawia państwom członkowskim żadnego zakresu swobody przy jej transponowaniu.
- 18 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający zmierza zatem zasadniczo do ustalenia, czy przepisy art. 5 ust. 3 lit. c) przypadek drugi i art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że stanowią one środki pełnej harmonizacji.
- 19 W tym zakresie należy przypomnieć, że na mocy zasady pierwszeństwa prawa Unii, która jest istotną cechą porządku prawnego Unii, okoliczność powoływania się przez państwo członkowskie na przepisy prawa krajowego, nawet rangi konstytucyjnej, nie może mieć wpływu na skuteczność prawa Unii na terytorium tego państwa (wyrok z dnia 26 lutego 2013 r., Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, pkt 59).
- 20 W tej kwestii należy zauważyć, że skoro transpozycja dyrektywy przez państwa członkowskie stanowi w każdym wypadku sytuację określoną w art. 51 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”), w której państwa członkowskie wdrażają prawo Unii, to przewidziany przez kartę poziom ochrony praw podstawowych powinien być osiągnięty przy dokonywaniu takiej transpozycji niezależnie od zakresu swobody, jakim dysponują państwa członkowskie przy dokonywaniu tej transpozycji.
- 21 Jednakże gdy – w sytuacji, w której działanie państw członkowskich nie jest w pełni określone przepisami prawa Unii – przepis prawa krajowego lub działanie organów krajowych stanowi akt stosowania prawa Unii w rozumieniu art. 51 ust. 1 karty, organy i sądy krajowe są uprawnione do stosowania krajowych standardów ochrony praw podstawowych, o ile zastosowanie owych standardów nie podważa poziomu ochrony wynikającego z karty stosownie do wykładni Trybunału ani pierwszeństwa, jednolitości i skuteczności prawa Unii (wyroki: z dnia 26 lutego 2013 r., Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, pkt 60; z dnia 26 lutego 2013 r., Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, pkt 29).
- 22 W związku z tym zgodne z prawem Unii jest, aby sądy i organy krajowe uzależniły to stosowanie od wskazanej przez sąd odsyłający okoliczności, czy przepisy dyrektywy „pozostawiają [...] pewien zakres swobody przy ich transpozycji do prawa krajowego”, pod warunkiem że okoliczność ta jest rozumiana w ten sposób, że odnosi się ona do stopnia harmonizacji dokonanej przez wspomniane przepisy, przy czym takie stosowanie jest możliwe tylko w takim zakresie, w jakim przepisy te nie prowadzą do pełnej harmonizacji.

- 23 W niniejszym przypadku należy zaznaczyć, że celem dyrektywy 2001/29 jest zharmonizowanie jedynie niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych, przy czym niektóre z jej przepisów ukazują ponadto wolę prawodawcy Unii, aby państwom członkowskim przyznać margines swobody przy wdrażaniu tego aktu (zob. podobnie wyrok z dnia 5 marca 2015 r., Copydan Båndkopi, C-463/12, EU:C:2015:144, pkt 57).
- 24 Jak wynika z motywu 32 dyrektywy 2001/29, art. 5 tej dyrektywy przewiduje w ust. 2 i 3 wykaz wyjątków i ograniczeń dotyczących wyłącznych praw do zwielokrotniania i publicznego udostępniania utworów.
- 25 W tym względzie z orzecznictwa Trybunału wynika, że zakres swobody, jakim dysponują państwa członkowskie przy transpozycji do prawa krajowego wyjątku lub ograniczenia szczególnego, o którym mowa w art. 5 ust. 2 lub 3 dyrektywy 2001/29, należy oceniać odrębnie dla każdego przypadku, w szczególności w świetle brzmienia tego przepisu [zob. podobnie wyroki: z dnia 21 października 2010 r., Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, pkt 36; z dnia 3 września 2014 r., Deckmyn i Vrijheidsfonds, C-201/13, EU:C:2014:2132, pkt 16; a także z dnia 22 września 2016 r., Microsoft Mobile Sales International i in., C-110/15, EU:C:2016:717, pkt 27; opinia 3/15 (Traktat z Marrakeszu o dostępie do opublikowanych utworów) z dnia 14 lutego 2017 r., EU:C:2017:114, pkt 116], zważywszy, że przewidziany przez prawodawcę Unii stopień harmonizacji wyjątków i ograniczeń jest w istocie uzależniony od ich wpływu na właściwe funkcjonowanie rynku wewnętrznego, jak zostało to przypomniane w motywie 31 dyrektywy 2001/29.
- 26 Zgodnie z art. 5 ust. 3 lit. c) przypadek drugi i art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 wskazane w nim wyjątki lub ograniczenia dotyczą, odpowiednio, „korzystani[a] z utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną w powiązaniu ze złożeniem sprawozdania o aktualnych wydarzeniach, w granicach uzasadnionych celem informacji, o ile zostanie podane źródło, łącznie z nazwiskiem autora, poza przypadkami, w których okaże się to niemożliwe” oraz „cytowania do celów takich jak słowa krytyki lub recenzj[e], o ile dotyczy ono utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną, który został już prawnie [zgodnie z prawem] podany do publicznej wiadomości, o ile zostanie podane źródło, łącznie z nazwiskiem autora, poza przypadkami, w których okaże się to niemożliwe, oraz o ile korzystanie [to] odbywa się zgodnie z uczciwymi praktykami i w rozmiarze usprawiedliwionym przez szczególny cel”.
- 27 Jak wynika z jego treści, przepis ten nie harmonizuje w sposób pełny zakresu wyjątków lub ograniczeń w nim zawartych.
- 28 Z użycia w art. 5 ust. 3 lit. c) przypadek drugi i art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29, odpowiednio, sformułowania „w granicach uzasadnionych celem informacji” i „zgodnie z uczciwymi praktykami i w rozmiarze usprawiedliwionym przez szczególny cel”, po pierwsze, wynika, że przy transpozycji tego przepisu i stosowaniu przepisów prawa krajowego, które je wykonują, państwa członkowskie dysponują znacznym zakresem swobody, pozwalającym im na wyważenie wchodzących w grę interesów. Po drugie, art. 5 ust. 3 lit. d) tej dyrektywy przewiduje w odniesieniu do przypadków, w których można posłużyć się cytowaniem, jedynie przykładowy wykaz takich przypadków, o czym świadczy użycie wyrażenia „do celów takich jak słowa krytyki lub recenzj[e]”.
- 29 Ten zakres uznania znajduje potwierdzenie w pracach legislacyjnych poprzedzających przyjęcie dyrektywy 2001/29. I tak z uzasadnienia projektu dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym z dnia 10 grudnia 1997 r. [COM(97) 628 wersja ostateczna], dotyczącego ograniczeń, które od tej pory zostały co do zasady przewidziane w art. 5 ust. 3 lit. c) i d) dyrektywy 2001/29, wynika, że z uwagi na ich ograniczone znaczenie gospodarcze ograniczenia te nie muszą zostać szczegółowo potraktowane we wspomnianym projekcie, a zatem sformułowano jedynie warunki minimalne dotyczące ich stosowania, oraz że szczegółowe określenie warunków stosowania tych wyjątków lub ograniczeń powinno należeć do państw członkowskich, z uwzględnieniem granic zakreślonych przez ten przepis.

- 30 Niezależnie od powyższych stwierdzeń zakres swobody państw członkowskich przy wdrażaniu art. 5 ust. 3 lit. c) przypadek drugi i art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 jest pod kilkoma względami ograniczony.
- 31 Po pierwsze, Trybunał wielokrotnie orzekał, że przy wprowadzaniu w życie wspomnianych wyjątków i ograniczeń przewidzianych w art. 5 ust. 2 i 3 dyrektywy 2001/29 państwa członkowskie powinny korzystać z przysługującego im zakresu swobody w granicach wyznaczonych przez prawo Unii, co oznacza, że państwa członkowskie nie mogą w każdym przypadku swobodnie ustalać w sposób niezharmonizowany wszystkich parametrów tych wyjątków i ograniczeń [zob. podobnie wyroki: z dnia 6 lutego 2003 r., SENA, C-245/00, EU:C:2003:68, pkt 34; z dnia 1 grudnia 2011 r., Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, pkt 104; z dnia 3 września 2014 r., Deckmyn i Vrijheidsfonds, C-201/13, EU:C:2014:2132, pkt 16; opinia 3/15 (Traktat z Marrakeszu o dostępie do opublikowanych utworów) z dnia 14 lutego 2017 r., EU:C:2017:114, pkt 122].
- 32 Trybunał podkreślił tym samym, że uprawnienie państw członkowskich do wprowadzenia w życie wyjątku lub ograniczenia w odniesieniu do określonych w art. 2 i 3 dyrektywy 2001/29 zharmonizowanych zasad jest w znacznym stopniu obwarowane wymogami prawa Unii [zob. podobnie opinia 3/15 (Traktat z Marrakeszu o dostępie do opublikowanych utworów) z dnia 14 lutego 2017 r., EU:C:2017:114, pkt 126].
- 33 W szczególności państwa członkowskie mogą ustanowić w swoim ustawodawstwie wyjątek lub ograniczenie, o którym mowa w art. 5 ust. 2 i 3 dyrektywy 2001/29, pod warunkiem że spełniają one wszystkie przesłanki przewidziane w tym przepisie [zob. analogicznie opinia 3/15 (Traktat z Marrakeszu o dostępie do opublikowanych utworów) z dnia 14 lutego 2017 r., EU:C:2017:114, pkt 123 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 34 W tych ramach państwa członkowskie zobowiązane są także do przestrzegania zasad ogólnych prawa Unii, w tym zasady proporcjonalności, z której wynika, że przyjęte środki powinny być odpowiednie do osiągnięcia określonego celu i nie wykraczać poza to, co jest konieczne do jego osiągnięcia (wyrok z dnia 1 grudnia 2011 r., Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, pkt 105, 106).
- 35 Po drugie, Trybunał przypomniał, że zakres swobody, z którego korzystają państwa członkowskie w celu wprowadzenia w życie wyjątków i ograniczeń przewidzianych w art. 5 ust. 2 i 3 dyrektywy 2001/29, nie może być wykorzystywany dla podważenia celów tej dyrektywy, polegających – jak wynika z jej motywów 1 i 9 – na wprowadzeniu wysokiego poziomu ochrony na rzecz autorów i prawidłowym funkcjonowaniu rynku wewnętrznego [zob. podobnie wyroki: z dnia 1 grudnia 2011 r., Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, pkt 107; z dnia 10 kwietnia 2014 r., ACI Adam i in., C-435/12, EU:C:2014:254, pkt 34; opinia 3/15 (Traktat z Marrakeszu o dostępie do opublikowanych utworów) z dnia 14 lutego 2017 r., EU:C:2017:114, pkt 124 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 36 Niemniej jednak do państw członkowskich należy zapewnienie w ramach tego wdrożenia skuteczności (effet utile) ustanowionych w ten sposób wyjątków i ograniczeń oraz poszanowanie ich celu (zob. podobnie wyroki: z dnia 4 października 2011 r., Football Association Premier League i in., C-403/08 i C-429/08, EU:C:2011:631, pkt 163; a także z dnia 3 września 2014 r., Deckmyn i Vrijheidsfonds, C-201/13, EU:C:2014:2132, pkt 23), aby zachować właściwą równowagę praw i interesów między różnymi kategoriami podmiotów praw autorskich, jak również między nimi a użytkownikami przedmiotów objętych ochroną, jak wskazano w motywie 31 wspomnianej dyrektywy.
- 37 Po trzecie, przysługujący państwom członkowskim zakres swobody co do wprowadzenia w życie wyjątków i ograniczeń, o których mowa w art. 5 ust. 2 i 3 dyrektywy 2001/29, jest również ograniczony przez art. 5 ust. 5 wspomnianej dyrektywy, który uzależnia takie wyjątki lub ograniczenia od spełnienia trzech przesłanek, a konkretnie od tego, aby te wyjątki lub ograniczenia stosowały się tylko w niektórych szczególnych przypadkach, aby nie naruszały normalnego wykorzystania dzieła

i aby nie naruszały w nieuzasadniony sposób uzasadnionych interesów podmiotów praw autorskich [opinia 3/15 (Traktat z Marrakeszu o dostępie do opublikowanych utworów) z dnia 14 lutego 2017 r., EU:C:2017:114, pkt 125 i przytoczone tam orzecznictwo].

- 38 Wreszcie, po czwarte, jak przypomniano w pkt 20 niniejszego wyroku, zasady ustanowione w karcie mają zastosowanie do państw członkowskich, gdy stosują one prawo Unii. Państwa członkowskie są zatem zobowiązane opierać się przy dokonywaniu transpozycji wyjątków i ograniczeń określonych w art. 5 ust. 2 i 3 dyrektywy 2001/29 na takiej wykładni tych wyjątków i ograniczeń, która pozwoli na zapewnienie odpowiedniej równowagi między poszczególnymi prawami podstawowymi chronionymi przez porządek prawny Unii (wyroki: z dnia 27 marca 2014 r., UPC Telekabel Wien, C-314/12, EU:C:2014:192, pkt 46; z dnia 18 października 2018 r., Bastei Lübbe, C-149/17, EU:C:2018:841, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo; zob. także analogicznie wyrok z dnia 26 września 2013 r., IBV & Cie, C-195/12, EU:C:2013:598, pkt 48, 49 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 39 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że art. 5 ust. 3 lit. c) przypadek drugi i art. 5 ust. 3 lit. d) tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że nie stanowią one środków pełnej harmonizacji zakresu wyjątków lub ograniczeń, które zawierają.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 40 Poprzez pytanie trzecie, które należy zbadać w drugiej kolejności, sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy ustanowione w art. 11 karty wolność informacji i wolność prasy mogą uzasadniać, poza wyjątkami i ograniczeniami przewidzianymi w art. 5 ust. 2 i 3 dyrektywy 2001/29, odstępstwo od wyłącznych praw autorów do zwielokrotniania i publicznego udostępniania utworów, o których mowa, odpowiednio, w art. 2 lit. a) i art. 3 ust. 1 wspomnianej dyrektywy.
- 41 Na wstępie należy zauważyć, że zarówno z uzasadnienia projektu COM(97) 628 wersja ostateczna, jak i z motywu 32 dyrektywy 2001/29 wynika, iż wykaz wyjątków i ograniczeń przewidzianych w art. 5 tej dyrektywy ma charakter wyczerpujący, co również wielokrotnie podkreślał Trybunał (wyroki: z dnia 16 listopada 2016 r., Soulier i Doke, C-301/15, EU:C:2016:878, pkt 34; z dnia 7 sierpnia 2018 r., Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, pkt 16).
- 42 Jak wynika z motywów 3 i 31 dyrektywy 2001/29, dokonana za pomocą tej dyrektywy harmonizacja ma na celu utrzymanie, i to zwłaszcza w środowisku cyfrowym, właściwej równowagi między z jednej strony interesem podmiotów praw autorskich i praw pokrewnych związanym z ochroną ich prawa własności intelektualnej, zagwarantowanego w art. 17 ust. 2 karty, a z drugiej strony ochroną interesów i praw podstawowych użytkowników przedmiotów chronionych – w szczególności ochroną ich wolności wypowiedzi i informacji, zagwarantowanej w art. 11 karty – a także ochroną interesu ogólnego (zob. podobnie wyrok z dnia 7 sierpnia 2018 r., Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, pkt 41).
- 43 Tymczasem mechanizmy umożliwiające znalezienie właściwej równowagi między tymi różnymi prawami i interesami są zawarte w samej dyrektywie 2001/29, w zakresie, w jakim przewiduje ona między innymi, po pierwsze, w art. 2–4, wyłączne prawa podmiotów praw autorskich, a po drugie, w art. 5, wyjątki i ograniczenia w odniesieniu do tych praw, które mogą, a nawet powinny zostać transponowane przez państwa członkowskie, przy czym mechanizmy te powinny jednak zostać skonkretyzowane przez krajowe środki transponujące tę dyrektywę, a także przez jej stosowanie przez organy krajowe (zob. podobnie wyrok z dnia 29 stycznia 2008 r., Promusicae, C-275/06, EU:C:2008:54, pkt 66 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 44 Trybunał wielokrotnie orzekał, że prawa podstawowe potwierdzone obecnie przez kartę, których przestrzeganie zapewnia Trybunał, opierają się na tradycjach konstytucyjnych wspólnych państwom członkowskim, jak również na wytycznych znajdujących się w aktach międzynarodowych dotyczących

ochrony praw człowieka, przy tworzeniu których państwa członkowskie współpracowały lub do których przystąpiły (zob. podobnie wyrok z dnia 27 czerwca 2006 r., Parlament/Rada, C-540/03, EU:C:2006:429, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 45 W odniesieniu do wyjątków i ograniczeń przewidzianych w art. 5 ust. 3 lit. c) przypadek drugi i art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29, nad którymi zastanawia się sąd odsyłający, należy podkreślić, że zmierzają one konkretnie do uprzywilejowania korzystania z prawa do wolności wypowiedzi użytkowników przedmiotów chronionych i do wolności prasy, które ma szczególne znaczenie, gdy jest chronione na podstawie praw podstawowych w stosunku do interesu autora, który ma możliwość sprzeciwienia się używaniu jego utworu, przy jednoczesnym zapewnieniu temu autorowi prawa do tego, by co do zasady jego nazwisko zostało wskazane (zob. podobnie wyrok z dnia 1 grudnia 2011 r., Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, pkt 135).
- 46 Do zachowania przypomnianej w pkt 36 i 42 niniejszego wyroku sprawiedliwej równowagi przyczynia się również art. 5 ust. 5 tej dyrektywy, który – jak podkreślono w pkt 37 niniejszego wyroku – wymaga, aby wyjątki i ograniczenia przewidziane w art. 5 ust. 1–4 wspomnianej dyrektywy były stosowane tylko w niektórych szczególnych przypadkach, które nie naruszają normalnego wykorzystania utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną ani nie naruszają w niezasadniony sposób uzasadnionych interesów podmiotów tego prawa.
- 47 W tym kontekście, bez względu na przypomnianą w pkt 41 niniejszego wyroku wyraźną wolę prawodawcy Unii, zezwolenie każdemu państwu członkowskiemu na wprowadzenie odstępstw od wyłącznych praw autora, o których mowa w art. 2–4 dyrektywy 2001/29, poza wyjątkami i ograniczeniami przewidzianymi w sposób wyczerpujący w art. 5 tej dyrektywy, zagrażałoby skuteczności harmonizacji prawa autorskiego i praw pokrewnych realizowanej przez tę dyrektywę, jak również wyznaczonemu przez nią celowi pewności prawa (wyrok z dnia 13 lutego 2014 r., Svensson i in., C-466/12, EU:C:2014:76, pkt 34, 35). Z motywu 31 tej dyrektywy wynika bowiem wyraźnie, że różnice w zakresie wyjątków i ograniczeń wobec niektórych zastrzeżonych czynności miały bezpośredni negatywny wpływ na funkcjonowanie rynku wewnętrznego w dziedzinie praw autorskich i pokrewnych, dlatego też zawarty w art. 5 dyrektywy 2001/29 wykaz wyjątków i ograniczeń miał na celu zapewnienie tego prawidłowego funkcjonowania.
- 48 Ponadto, jak wynika z motywu 32 tej dyrektywy, państwa członkowskie są zobowiązane do stosowania tych wyjątków i ograniczeń w sposób spójny. Tymczasem wymóg spójności we wprowadzeniu w życie tych wyjątków i ograniczeń nie mógłby być spełniony, gdyby państwa członkowskie mogły przewidzieć takie wyjątki i ograniczenia poza wyjątkami i ograniczeniami wyraźnie przewidzianymi w dyrektywie 2001/29 (zob. podobnie wyrok z dnia 12 listopada 2015 r., Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, pkt 38, 39), przy czym Trybunał podkreślił już zresztą, że żaden przepis dyrektywy 2001/29 nie przewiduje możliwości rozszerzenia przez państwa członkowskie zakresu wspomnianych wyjątków lub ograniczeń (zob. podobnie wyrok z dnia 10 kwietnia 2014 r., ACI Adam i in., C-435/12, EU:C:2014:254, pkt 27).
- 49 W świetle powyższych rozważań na pytanie trzecie należy odpowiedzieć, że ustanowione w art. 11 karty wolność informacji i wolność prasy nie mogą uzasadniać, poza wyjątkami i ograniczeniami przewidzianymi w art. 5 ust. 2 i 3 dyrektywy 2001/29, odstępstwa od wyłącznych praw autorów do zwielokrotniania i publicznego udostępniania, określonych, o których mowa, w art. 2 lit. a) i w art. 3 ust. 1 tej dyrektywy.

W przedmiocie pytania drugiego

- 50 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy w ramach wyważenia, jakiego sąd krajowy powinien dokonać pomiędzy z jednej strony prawami wyłącznymi autora, o których mowa w art. 2 lit. a) i w art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29, a z drugiej strony prawami użytkowników

przedmiotów objętych ochroną, o których mowa w stanowiących odstępstwo przepisach art. 5 ust. 3 lit. c) przypadek drugi i w art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29, sąd krajowy może odejść od ścisłej wykładni tych ostatnich przepisów na korzyść ich wykładni, która uwzględniałaby w pełni konieczność poszanowania zagwarantowanej w art. 11 karty wolności wypowiedzi i informacji.

- 51 Jak przypomniano w pkt 38 niniejszego wyroku, przy dokonywaniu transpozycji przewidzianych w art. 5 ust. 2 i 3 dyrektywy 2001/29 wyjątków i ograniczeń państwa członkowskie powinny opierać się na takiej wykładni tych wyjątków i ograniczeń, która pozwoli na zapewnienie odpowiedniej równowagi między poszczególnymi prawami podstawowymi chronionymi przez porządek prawny Unii.
- 52 Następnie, przy wdrażaniu przepisów mających na celu transpozycję tej dyrektywy, organy i sądy państw członkowskich są zobowiązane nie tylko dokonywać wykładni swojego prawa krajowego w sposób zgodny ze wspomnianą dyrektywą, lecz również nie opierać się na takiej wykładni tej dyrektywy, która pozostawałaby w konflikcie ze wspomnianymi prawami podstawowymi lub z innymi ogólnymi zasadami prawa Unii, jak wielokrotnie orzekał Trybunał (zob. podobnie wyroki: z dnia 29 stycznia 2008 r., *Promusicae*, C-275/06, EU:C:2008:54, pkt 70; z dnia 27 marca 2014 r., *UPC Telekabel Wien*, C-314/12, EU:C:2014:192, pkt 46; z dnia 16 lipca 2015 r., *Coty Germany*, C-580/13, EU:C:2015:485, pkt 34).
- 53 Oczywiście, jak wskazuje sąd odsyłający, odstępstwo od zasady ogólnej powinno być zasadniczo przedmiotem wykładni ścisłej.
- 54 Niemniej jednak chociaż art. 5 dyrektywy 2001/29 jest formalnie zatytułowany „Wyjątki i ograniczenia”, należy wskazać, że takie wyjątki lub ograniczenia same obejmują prawa na rzecz użytkowników utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną (zob. podobnie wyrok z dnia 11 września 2014 r., *Eugen Ulmer*, C-117/13, EU:C:2014:2196, pkt 43). Ponadto artykuł ten ma w szczególności na celu, jak przypomniano w pkt 36 niniejszego wyroku, zapewnienie odpowiedniej równowagi między z jednej strony prawami i interesami podmiotów praw autorskich, które same stanowią przedmiot wykładni rozszerzającej (zob. podobnie wyrok z dnia 16 listopada 2016 r., *Soulier i Doke*, C-301/15, EU:C:2016:878, pkt 30, 31 i przytoczone tam orzecznictwo), a z drugiej strony prawami i interesami użytkowników utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną.
- 55 Z powyższego wynika, że wykładnia wyjątków i ograniczeń przewidzianych w art. 5 dyrektywy 2001/29 powinna pozwolić, jak to zostało przypomniane w pkt 36 niniejszego wyroku, na zapewnienie ich skuteczności (*effet utile*) i przestrzeganie ich celu, przy czym wymóg taki ma szczególne znaczenie, jeżeli te wyjątki i ograniczenia zmierzają, na wzór wyjątków i ograniczeń przewidzianych w art. 5 ust. 3 lit. c) i d) dyrektywy 2001/29, do zapewnienia poszanowania podstawowych wolności.
- 56 W tym kontekście, po pierwsze, należy dodać, że ochrona prawa własności intelektualnej została ustanowiona w art. 17 ust. 2 karty. Niemniej ani z tego postanowienia, ani z orzecznictwa Trybunału w żaden sposób nie wynika, by prawo to było nienaruszalne i by w konsekwencji powinno zostać objęte bezwzględną ochroną (wyroki: z dnia 24 listopada 2011 r., *Scarlet Extended*, C-70/10, EU:C:2011:771, pkt 43; z dnia 16 lutego 2012 r., *SABAM*, C-360/10, EU:C:2012:85, pkt 41; z dnia 27 marca 2014 r., *UPC Telekabel Wien*, C-314/12, EU:C:2014:192, pkt 61).
- 57 Po drugie, w pkt 45 niniejszego wyroku przypomniano, że art. 5 ust. 3 lit. c) i d) dyrektywy 2001/29 zmierza do uprzywilejowania korzystania z zagwarantowanego w art. 11 karty prawa do wolności wypowiedzi użytkowników przedmiotów chronionych i wolności prasy. W tym względzie należy zauważyć, że w zakresie, w jakim karta zawiera prawa, które odpowiadają prawom zagwarantowanym w europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC”), art. 52 ust. 3 karty zmierza do zapewnienia niezbędnej spójności między prawami zawartymi w karcie a odpowiadającymi im prawami zagwarantowanymi w EKPC, co nie ma wpływu na autonomię prawa Unii i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej [zob. analogicznie wyroki: z dnia 15 lutego 2016 r., *N.*,

C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, pkt 47; z dnia 26 września 2018 r., Staatssecretaris van Veiligheid en justitie (Skutek zawieszający apelacji), C-180/17, EU:C:2018:775, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo]. Artykuł 11 karty zawiera prawa, które odpowiadają prawom zagwarantowanym w art. 10 ust. 1 EKPC (zob. podobnie wyrok z dnia 14 lutego 2019 r., Buivids, C-345/17, EU:C:2019:122, pkt 65 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 58 Tymczasem, jak wynika z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w celu dokonania wyważenia między prawem autorskim a prawem do wolności wypowiedzi trybunał ten podkreślił w szczególności konieczność uwzględnienia okoliczności, że rodzaj wypowiedzi lub informacji nabiera szczególnego znaczenia, w szczególności w ramach debaty politycznej lub debaty związanej z interesem ogólnym (zob. podobnie wyrok ETPC z dnia 10 stycznia 2013 r., Ashby Donald i in. przeciwko Francji, CE:ECHR:2013:0110JUD003676908, § 39).
- 59 W świetle powyższych rozważań na pytanie drugie należy odpowiedzieć, że w ramach wyważenia, jakiego sąd krajowy powinien w świetle wszystkich okoliczności konkretnej sprawy dokonać pomiędzy z jednej strony prawami wyłącznymi autora, o których mowa w art. 2 lit. a) i w art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29, a z drugiej strony prawami użytkowników przedmiotów objętych ochroną, o których mowa w art. 5 ust. 3 lit. c) przypadek drugi i w art. 5 ust. 3 lit. d) tej dyrektywy, powinien on oprzeć się na wykładni tych przepisów, która, uwzględniając ich brzmienie i zachowując ich skuteczność (effet utile), jest w pełni zgodna z zagwarantowanymi w karcie prawami podstawowymi.

W przedmiocie pytania czwartego

- 60 Poprzez pytanie czwarte sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 5 ust. 3 lit. c) przypadek drugi dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie przepisowi krajowemu, który ogranicza stosowanie wyjątku lub ograniczenia przewidzianego w tym przepisie do przypadków, w których uprzednie ubieganie się o udzielenie zezwolenia na wykorzystanie utworu objętego ochroną do celów sporządzenia sprawozdania z aktualnych wydarzeń nie jest w rozsądny sposób możliwe.
- 61 Jak przypomniano w pkt 26 niniejszego wyroku, art. 5 ust. 3 lit. c) przypadek drugi dyrektywy 2001/29 stanowi, że państwa członkowskie mogą przewidzieć wyjątki lub ograniczenia w odniesieniu do praw przewidzianych w art. 2 i 3 tej dyrektywy, w przypadku gdy chodzi o korzystanie z utworów lub z innych przedmiotów objętych ochroną w celu sporządzenia sprawozdania z aktualnych wydarzeń, w granicach uzasadnionych celem informacji i o ile zostanie podane źródło, łącznie z nazwiskiem autora, poza przypadkami, w których okaże się to niemożliwe.
- 62 Jak wynika z utrwalonego orzecznictwa, zarówno względy jednolitego stosowania prawa Unii, jak i zasady równości wskazują na to, że treści przepisu prawa Unii takiego jak art. 5 ust. 3 dyrektywy 2001/29, który nie zawiera żadnego wyraźnego odesłania do prawa państw członkowskich dla określenia jego znaczenia i zakresu, należy zwykle nadać w całej Unii wykładnię autonomiczną i jednolitą (wyrok z dnia 21 października 2010 r., Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 63 Na wstępie należy zauważyć, że art. 5 ust. 3 lit. c) przypadek drugi dyrektywy 2001/29 nie zawiera w swym brzmieniu żadnego wymogu dotyczącego uzyskania, przed wielokrotnieniem lub publicznym udostępnieniem chronionego utworu, zezwolenia podmiotu praw autorskich.
- 64 Z zastrzeżeniem wskazania źródła i korzystania z tego utworu w granicach uzasadnionych celem informacji przewidziane we wspomnianym przepisie wyjątek lub ograniczenie wymagają bowiem jedynie, aby to korzystanie odbywało się „w powiązaniu ze złożeniem sprawozdania o aktualnych wydarzeniach”.

- 65 Wobec braku w dyrektywie 2001/29 jakiegokolwiek definicji tych terminów należy je interpretować zgodnie z ich zwyczajowym znaczeniem w języku potocznym, z uwzględnieniem kontekstu, w którym są one użyte, i celów uregulowania, którego są częścią (zob. podobnie wyrok z dnia 3 września 2014 r., Deckmyn i Vrijheidsfonds, C-201/13, EU:C:2014:2132, pkt 19 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 66 Co się tyczy, w pierwszej kolejności, brzmienia art. 5 ust. 3 lit. c) przypadku drugi dyrektywy 2001/29, należy przede wszystkim zauważyć, że czynność „złożenia sprawozdania”, o której mowa w tym przepisie, należy rozumieć jako podanie informacji o aktualnym wydarzeniu. O ile samo ogłoszenie takiego wydarzenia nie stanowi sprawozdania z niego, o tyle wyrażenie „złożenie sprawozdania” w zwykłym jego znaczeniu nie wymaga jednak, aby użytkownik przeprowadził szczegółową analizę tego wydarzenia.
- 67 Następnie – sprawozdanie powinno dotyczyć „aktualnego wydarzenia”. W tym względzie, jak wskazuje sąd odsyłający, należy uznać, że aktualne wydarzenie to wydarzenie, które w chwili składania z niego sprawozdania odpowiada na interes informacyjny ogółu.
- 68 W końcu art. 5 ust. 3 lit. c) przypadku drugi dyrektywy 2001/29 wymaga, aby podane zostało źródło, łącznie z nazwiskiem autora chronionego utworu, chyba że okaże się to niemożliwe, oraz aby rozpatrywane korzystanie odbywało się wyłącznie „w granicach uzasadnionych celem informacji”, a zatem aby było ono zgodne z zasadą proporcjonalności. Wynika z tego, że korzystanie z chronionego utworu nie powinno przekraczać granic tego, co jest konieczne do osiągnięcia zamierzonego celu informacji.
- 69 W niniejszej sprawie do sądu odsyłającego należy sprawdzenie, czy publikacja oryginalnych wersji manuskryptu i artykułu opublikowanego we wspomnianym zbiorze w całości i bez wzmianek o zdystansowaniu się przez V. Becka od treści tych dokumentów, była konieczna do osiągnięcia zamierzonego celu.
- 70 W drugiej kolejności, co się tyczy kontekstu, w jaki wpisuje się art. 5 ust. 3 lit. c) dyrektywy 2001/29, należy podkreślić, że przepis ten wpisuje się w ramy rozpowszechniania informacji przez media informacyjne w celu realizacji interesu informowania ogółu w odniesieniu do aktualnych wydarzeń, co wynika w szczególności, po pierwsze, ze sformułowań użytych w tym przepisie, którego przypadek pierwszy odnosi się w szczególności do zwielokrotniania przez prasę, a także do publikacji artykułów dotyczących aktualnych tematów, a po drugie, z ograniczeń ustanowionych przez prawodawcę Unii w odniesieniu do korzystania z utworu lub danego przedmiotu objętego ochroną, które to korzystanie może się odbywać wyłącznie „w granicach uzasadnionych celem informacji”.
- 71 Tymczasem zaistnienie aktualnego wydarzenia wymaga co do zasady, w szczególności w ramach społeczeństwa informacyjnego, aby informacja dotycząca tego wydarzenia mogła zostać przekazana szybko, co jest trudne do pogodzenia z wymogiem uzyskania uprzedniego zezwolenia autora, który mógłby utrudniać, a nawet uniemożliwiać publiczne udostępnienie istotnych informacji we właściwym czasie.
- 72 W trzeciej kolejności, co się tyczy zachowania skuteczności (effet utile) wyjątku lub ograniczenia przewidzianego w art. 5 ust. 3 lit. c) przypadku drugi dyrektywy 2001/29, należy przypomnieć, że celem tej dyrektywy jest przyczynienie się do korzystania z gwarantowanego w art. 11 karty prawa do wolności informacji i wolności pracy, przy czym Trybunał przypomniawszy już, że zadanie wykonywane przez prasę w demokratycznym społeczeństwie i w państwie prawa uzasadnia, by prasa mogła informować ogół bez ograniczeń innych niż te, które są ściśle konieczne (zob. podobnie wyrok z dnia 1 grudnia 2011 r., Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, pkt 113).

- 73 Wymaganie od użytkownika chronionego utworu ubiegania się o zezwolenie podmiotu praw autorskich, gdy jest to racjonalnie możliwe, byłoby sprzeczne z tym, że wyjątek lub ograniczenie przewidziane w art. 5 ust. 3 lit. c) przypadek drugi dyrektywy 2001/29 powinny umożliwić, jeśli zostały spełnione przesłanki jego zastosowania, korzystanie z utworu objętego ochroną w braku jakiegokolwiek zezwolenia podmiotu praw autorskich.
- 74 W świetle powyższych rozważań na pytanie czwarte należy odpowiedzieć, że art. 5 ust. 3 lit. c) przypadek drugi dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie przepisowi krajowemu, który ogranicza stosowanie wyjątku lub ograniczenia przewidzianego w tym przepisie do przypadków, w których uprzednie ubieganie się o udzielenie zezwolenia na wykorzystanie chronionego utworu do celów sporządzenia sprawozdania z aktualnych wydarzeń nie jest w rozsądny sposób możliwe.

W przedmiocie pytania piątego

- 75 Poprzez pytanie piąte sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że pojęcie „cytowania”, o którym mowa w tym przepisie, obejmuje odesłanie na pośrednictwem hiperlinku do pliku dostępnego w sposób niezależny.
- 76 Na mocy art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 państwa członkowskie mogą przewidzieć wyjątki lub ograniczenia w odniesieniu do wyłącznych praw do zwielokrotniania i publicznego udostępniania, o których mowa w art. 2 i 3 tej dyrektywy, w przypadku cytowania do celów takich jak słowa krytyki lub recenzje, o ile dotyczy ono utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną, który został już zgodnie z prawem podany do publicznej wiadomości, o ile zostanie podane źródło, łącznie z nazwiskiem autora, poza przypadkami, w których okaże się to niemożliwe, oraz o ile korzystanie odbywa się zgodnie z uczciwymi praktykami i w rozmiarze usprawiedliwionym przez szczególny cel.
- 77 Wobec braku w dyrektywie 2001/29 jakiegokolwiek definicji „cytowania”, określenia znaczenia i zakresu tego słowa należy w myśl przypomnianego w pkt 65 niniejszego wyroku utrwalonego orzecznictwa Trybunału dokonać zgodnie z jego zwykłym znaczeniem w języku potocznym, przy jednoczesnym uwzględnieniu kontekstu, w którym zostało ono użyte, i celów uregulowania, którego jest częścią.
- 78 Co się tyczy zwyczajowego znaczenia pojęcia „cytowania” w języku potocznym, należy zauważyć, że cechą charakterystyczną cytowania jest wykorzystanie przez użytkownika, który nie jest jego autorem, utworu lub, bardziej ogólnie, fragmentu utworu celem zilustrowania wypowiedzi, obronienia opinii lub także umożliwienia konfrontacji intelektualnej między tym utworem a wypowiedziami wspomnianego użytkownika. W tym zakresie Trybunał już orzekł, że kwestia tego, czy cytat jest zawarty w ramach utworu chronionego prawem autorskim, czy przeciwnie, w ramach przedmiotu nieobjętego ochroną tego prawa, jest pozbawiona znaczenia (wyrok z dnia 1 grudnia 2011 r., Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, pkt 136).
- 79 Jak podkreślił w istocie rzecznik generalny w pkt 43 opinii, użytkownik chronionego utworu, który zamierza powołać się na wyjątek dotyczący cytowania, musi zatem koniecznie ustalić bezpośredni i ścisły związek między cytowanym utworem i własnymi rozważaniami, a tym samym umożliwić taką konfrontację intelektualną z utworem innej osoby, przy czym art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 uściśla w tym względzie, że umieszczenie cytatu powinno w szczególności mieć na celu umożliwienie krytyki lub recenzji. Wynika z tego również, że korzystanie z cytowanego utworu powinno mieć charakter akcesoryjny w stosunku do wypowiedzi wspomnianego użytkownika, przy czym cytat chronionego utworu, co więcej, zgodnie z art. 5 ust. 5 dyrektywy 2001/29 nie może być na tyle daleko idący, aby działał na szkodę normalnego korzystania z utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną lub też naruszał w nieuzasadniony sposób uzasadnione interesy podmiotu praw autorskich.

- 80 W związku z tym ani brzmienie art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29, ani pojęcie „cytowania”, tak jak jest ono zdefiniowane w pkt 78 i 79 niniejszego wyroku, nie wymagają, by cytowany utwór został zintegrowany z nowym tekstem, który go cytuje – przykładowo poprzez wstawki lub przypisy – gdyż cytowanie może także polegać na umieszczeniu hiperlinku do wspomnianego utworu.
- 81 Taka możliwość jest zgodna z kontekstem, w jaki wpisuje się ten przepis, ponieważ dyrektywa 2001/29 odnosi się w szczególności do ochrony prawnej prawa autorskiego w ramach rynku wewnętrznego, wraz z, jak przypomina jej art. 1 ust. 1, szczególnym uwzględnieniem społeczeństwa informacyjnego. Tymczasem, jak wielokrotnie podkreślał Trybunał, hiperlinki przyczyniają się do prawidłowego funkcjonowania Internetu, które ma szczególne znaczenie dla zagwarantowanej w art. 11 karty wolności wypowiedzi i informacji, jak również do wymiany opinii i informacji w tej sieci, charakteryzującej się dostępnością ogromnej ilości informacji (wyroki: z dnia 8 września 2016 r., GS Media, C-160/15, EU:C:2016:644, pkt 45; z dnia 7 sierpnia 2018 r., Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, pkt 40).
- 82 Wykładni takiej nie podważa ponadto cel, do którego osiągnięcia dąży przewidziany w art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 wyjątek dotyczący cytowania, który – jak orzekł już Trybunał – zmierza do zapewnienia właściwej równowagi między prawem do wolności wypowiedzi użytkowników utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną a przyznanym autorom prawem do zwielokrotniania, a także zapobieżenia temu, by przyznane autorom wyłączne prawo do zwielokrotniania mogło stać na przeszkodzie temu, by w drodze cytowania fragmenty utworu już publicznie dostępnego były publikowane i opatrywane komentarzami lub krytycznymi uwagami (wyrok z dnia 1 grudnia 2011 r., Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, pkt 120, 134).
- 83 Niezależnie od tych stwierdzeń i w związku z tym, że w niniejszym przypadku sąd odsyłający wskazuje, że manuskrypt i artykuł V. Becka zostały udostępnione publicznie w Internecie za pomocą hiperlinków jako pliki dostępne w sposób niezależny, należy podkreślić, że art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 wymaga dla celów jego stosowania, jak przypomniano w pkt 76 niniejszego wyroku, aby rozpatrywane korzystanie odbywało się „zgodnie z uczciwymi praktykami i w rozmiarze usprawiedliwionym przez szczególny cel”, a w związku z tym korzystanie z tego manuskryptu i z tego artykułu do celów cytowania nie powinno wykraczać poza to, co jest konieczne do osiągnięcia celu zamierzonego przez rozpatrywane cytowanie.
- 84 W świetle powyższych rozważań na pytanie piąte należy odpowiedzieć, że art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że pojęcie „cytowania”, o którym mowa w tym przepisie, obejmuje odesłanie na pomocą hiperlinku do pliku dostępnego w sposób niezależny od głównego tekstu.

W przedmiocie pytania szóstego

- 85 Poprzez pytanie szóste sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że utwór został już zgodnie z prawem podany do publicznej wiadomości, jeżeli w tej konkretnej postaci został już wcześniej opublikowany za zgodą autora.
- 86 Jak wynika z art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29, wyjątek dotyczący cytowania stosuje się tylko pod warunkiem, że dany cytat dotyczy utworu, który został zgodnie z prawem podany do publicznej wiadomości.
- 87 W tym zakresie Trybunał orzekł już, że przez wyrażenie „mise à la disposition du public d’une œuvre” w wersji francuskiej art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 należy rozumieć udostępnienie tego utworu odbiorcom, a wykładnia ta znajduje potwierdzenie nie tylko w wyrażeniu „made available to the

public”, ale także wyrażeniu „der Öffentlichkeit zugänglich gemacht” użytych bez rozróżnienia w wersjach angielskiej i niemieckiej tego artykułu (zob. podobnie wyrok z dnia 1 grudnia 2011 r., Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, pkt 128).

- 88 W odniesieniu do kwestii, czy utwór został już udostępniony „zgodnie z prawem”, Trybunał podkreślił, że dozwolone jest jedynie, o ile spełnione są pozostałe warunki przewidziane w art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29, przetwarzanie cytatów z utworu już zgodnie z prawem udostępnionego odbiorcom (zob. podobnie wyrok z dnia 1 grudnia 2011 r., Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, pkt 127).
- 89 Tym samym należy uznać, że utwór lub część utworu zostały już zgodnie z prawem udostępnione publicznie, jeżeli zostały one udostępnione odbiorcom za zezwoleniem podmiotu praw autorskich lub też na podstawie niedobrowolnej licencji lub zezwolenia ustawowego.
- 90 W niniejszej sprawie sąd odsyłający zastanawia się, czy można uznać, że utwór V. Becka został już podany do publicznej wiadomości w sposób zgodny z prawem podczas opublikowania w 1988 r. jego manuskryptu jako artykułu w zbiorze, ze względu na okoliczność, że manuskrypt ten przed publikacją był przedmiotem drobnych zmian wprowadzonych przez wydawcę tego zbioru. Sąd ten zastanawia się, czy tego rodzaju zgodne z prawem podanie do publicznej wiadomości nastąpiło poprzez opublikowanie przez V. Becka na jego własnej stronie internetowej tych dokumentów wraz z wzmiankami o zdystansowaniu się.
- 91 Należy przypomnieć w tym względzie, że to do sądu krajowego należy osądzić, czy utwór został podany do publicznej wiadomości zgodnie z prawem, w świetle konkretnego przypadku, który sąd ten rozpatruje, i z uwzględnieniem wszelkich okoliczności danego przypadku (zob. podobnie wyrok z dnia 3 września 2014 r., Deckmyn i Vrijheidsfonds, C-201/13, EU:C:2014:2132, pkt 28).
- 92 W szczególności w postępowaniu głównym do sądu odsyłającego należy sprawdzenie, czy przy pierwotnej publikacji manuskryptu V. Becka jako artykułu w zbiorze wydawca posiadał, na podstawie umowy lub z innego tytułu, prawo do dokonania rozpatrywanych zmian redakcyjnych. Jeśli tak nie było, należałoby stwierdzić, że w braku zgody podmiotu prawa utwór, w postaci opublikowanej we wspomnianym zbiorze, nie został podany do publicznej wiadomości w sposób zgodny z prawem.
- 93 Niemniej jednak wydaje się, że manuskrypt i artykuł V. Becka zostały następnie opublikowane przez sam podmiot prawa autorskiego na jego stronie internetowej. Sąd odsyłający wyjaśnia jednak, że opublikowaniu tych dokumentów na stronie internetowej V. Becka towarzyszyło, poprzez wzmiankę zamieszczoną na każdej stronie wspomnianych dokumentów, zdystansowanie się od treści wspomnianych dokumentów. Tym samym poprzez tę publikację te same dokumenty zostały zgodnie z prawem podane do publicznej wiadomości tylko w takim zakresie, w jakim towarzyszyły im wspomniane wzmianki o zdystansowaniu się.
- 94 W każdym wypadku, w świetle rozważań przypomnianych już w pkt 83 niniejszego wyroku, do celów stosowania art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 do sądu odsyłającego należy sprawdzenie, czy publikacja oryginalnych wersji manuskryptu i artykułu opublikowanego w rozpatrywanym zbiorze, bez wzmianek o zdystansowaniu się przez V. Becka od treści tych dokumentów, była zgodna z uczciwymi praktykami i uzasadniona celem realizowanym przez rozpatrywane cytowanie.
- 95 Mając na uwadze powyższe rozważania, na pytanie szóste należy odpowiedzieć, że art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, iż utwór został już zgodnie z prawem udostępniony odbiorcom, jeżeli w tej konkretnej postaci został już wcześniej opublikowany za zezwoleniem podmiotu praw autorskich lub też na podstawie niedobrowolnej licencji lub zezwolenia ustawowego.

W przedmiocie kosztów

⁹⁶ Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

- 1) Przepisy art. 5 ust. 3 lit. c) przypadek drugi i art. 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym należy interpretować w ten sposób, że nie stanowią one środków pełnej harmonizacji zakresu wyjątków lub ograniczeń, które zawierają.
- 2) Ustanowione w art. 11 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej wolność informacji i wolność prasy nie mogą uzasadniać, poza wyjątkami i ograniczeniami przewidzianymi w art. 5 ust. 2 i 3 dyrektywy 2001/29, odstępstwa od wyłącznych praw autorów do zwielokrotniania i publicznego udostępniania utworów, o których mowa, odpowiednio, w art. 2 lit. a) i w art. 3 ust. 1 tej dyrektywy.
- 3) W ramach wyważenia, jakiego sąd krajowy powinien w świetle wszystkich okoliczności konkretnej sprawy dokonać pomiędzy z jednej strony prawami wyłącznymi autora, o których mowa w art. 2 lit. a) i w art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29, a z drugiej strony prawami użytkowników przedmiotów objętych ochroną, o których mowa w art. 5 ust. 3 lit. c) przypadek drugi i w art. 5 ust. 3 lit. d) tej dyrektywy, powinien on oprzeć się na wykładni tych przepisów, która, uwzględniając ich brzmienie i zachowując ich skuteczność (effet utile), jest w pełni zgodna z zagwarantowanymi w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej prawami podstawowymi.
- 4) Artykuł 5 ust. 3 lit. c) przypadek drugi dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie przepisowi krajowemu, który ogranicza stosowanie wyjątku lub ograniczenia przewidzianego w tym przepisie do przypadków, w których uprzednie ubieganie się o udzielenie zezwolenia na wykorzystanie utworu objętego ochroną do celów sporządzenia sprawozdania z aktualnych wydarzeń nie jest w rozsądny sposób możliwe.
- 5) Artykuł 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że pojęcie „cytowania”, o którym mowa w tym przepisie, obejmuje odesłanie na pomocą hiperlinku do pliku dostępnego w sposób niezależny od głównego tekstu.
- 6) Artykuł 5 ust. 3 lit. d) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, iż utwór został już zgodnie z prawem podany do publicznej wiadomości, jeżeli w tej konkretnej postaci został już wcześniej opublikowany za zezwoleniem podmiotu praw autorskich lub też na podstawie niedobrowolnej licencji lub zezwolenia ustawowego.

Podpisy